HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מר סבר גזלן הוי. וחייב להחזירה ליד הבעלים תימה הא תנן בהגזל בתרא (ב"ק דף קיח.) גבי הגונב טלה מן העדר ולא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו הלקח והיא שלמה פטור וא"ר יוחנן דלעת מנין פוטר שלא לדעת אפילו מנין לא צריך ה"ג (ה) הכא אף על גב דגזלן הוי כשהחזירה ליד התיגוק שלקחה הימנו יהיה פטור אומר ר"י שאני התם דמחזירה למקום השתמר אבל הכא מאבדה בידים שמוסרה ליד התיגוק כדאמרי' לעיל דאפילו מדעת היא:

לעשרו אי אפשר מפני כו'. במעשר ראשון ובמעשר עני אינו מפחיתו דבדמאי מעשרן והן שלו (א) אלא מפחיתו במעשר שני שחייב לאכלו בירושלים ובתרומת מעשר דנותנו לכהן כדאמרי' בפרק בתרא דסוטה (דף מח.): **בירא** שמים עסקינן בגון רב ספרא כו'. ואם תאמר כשגמר בלבו לקנות היאך מחזיר וי"ל דמחזיר מדעת המוכר: אחד

כגון שנטלה למוד בה וכדרבה [6]דאמר רבה [א]הכישה נתחייב בה אימור דאמר רבה בבעלי חיים דאנקטינהו ניגרא ברייתא כי האי גונא מי אמר אלא אמר רבא [2]אני וארי שבחבורה תרגימנוה ומנו ר' זירא הכא במאי עסקינן [2]כגון שנטלה למוד בה לאחרים ובשואל שלא מדעת קא מיפלגי מר סבר [3]שואל הוי ומר סבר [3]גזלן הוי גופא אמר שמואל [4]הנוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב והני מילי הוא [5]דקיצי דמיה ההוא גברא דעל לבי טבחא אגבה אטמא דבישרא בהדי דקא אגבה אתא פרשא מרמא מיניה אתא לקמיה דרב יימר חייביה לשלומי דמיה והני מילי הוא דקיצי דמיה [7]ההוא גברא דאייתי קארי לפום נהרא אתו כולי עלמא שקול קרא קרא אמר להו הרי הן מוקדשין לשמים אתו לקמיה דרב כהנא אמר להו [8]אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו [9]וה"מ הוא דקיצי דמייהו אבל לא קיצי דמייהו ברשות מרייהו קיימי ושפיר אקדיש ת"ר [10]הלוקח ירק מן השוק ובירר והניח (ה) אפילו כל היום כולו לא קנה ולא נתחייב במעשר גמר בלבו לקנותו קנה ונתחייב במעשר להחזירו אי אפשר שכבר נתחייב במעשר ולעשרו א"א (ב) שכבר מפחיתן בדמים הא כיצד מעשרו ונותן לו דמי מעשר אטו משום דגמר בלבו לקנות קנה ונתחייב במעשר אמר רב הושעיא הכא [1]בירא שמים עסקינן [7]כגון רב ספרא דקיים בנפשיה [1]ודובר אמת בלבבו: **מתני'** [2]הסיטון מקנח מדותיו אחד לשלשים יום ובעל הבית אחד לשנים עשר חדש רבן שמעון בן גמליאל אומר חילוף הדברים [3]חנווני מקנח מדותיו פעמים בשבת [4]וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת [5]ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל אמר רשב"ג במה דברים אמורים בלח אבל ביבש אינו צריך וחייב

כגון שנטלה למוד בה וכדרבה. כלומר מתניתין לאו בבעל הבית ולא בחנווני מוכרי לוחות מיירי אלא כגון שנטלה למוד בתורה ששמן ואע"ג דלא לדעת (ג) החנווני שלחה דשמא לא יטלנה משנטלה מתחייב בה וכדרבה: **הכישה.** במקל. גבי זקן ואינה לפי כבודו מייירי בב"מ (דף ל:) דאע"פ שאינו חייב להחזירה כיון שהכישה נתחייב בה. והשתא איכא לפרושי מודים חכמים לרבי יהודה בשלא נטלה וכו': **אימור דאמר רבה.** אי בעי הוה פריך לימא דרבה תנאי היא אלא **דעדיפא מינה קפריך: דתנקטה ניגרי ברייתא.** הלקיחה פסיונית חילוניות כלומר הרגילה לברות ולילך למרחוק ומש"ה נתחייב בה: **כגון שנטלה.** מיד תיגוק: **למוד בשורה לאחרים.** שהלוחות מדה ומדד בה לאחרים: **ובשואל שלא מדעת.** בעל הלוחות פליגי: **דמר סבר.** רבנן גזלן הוי וקנייה להתחייב בה עד שתבא (ד) ליד בעלים דבעינן והשיב את הגזילה (ה) והשבה ליד תיגוק לאו השבה היא והכי אמרי' בהגזל ומאכיל (ב"ק דף קיח.) הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו דבעינן דעת בעלים ואין זה דעת בעלים כשמוסרו ליד תיגוק: **ורבי יהודה סבר שואל הוי.** וכי מחזירו למקום ששאלו משם די והלכך משהחזירו לתיגוק פטור. והא דאמרי' (ו) בהמפקיד (ה) הא דאמר רבא שואל שלא מדעת גזלן הוי היינו לרבנן דהכא. ומודים חכמים לרבי יהודה הכי יש לפרש מודים חכמים לר' יהודה היכא דלא טלה לגמור בה לאחרים אפילו נטלה לגמוד לתיגוק והיינו דקתני בזמן שהלוחות ביד התיגוק שלא מדד בה אלא לעורך התיגוק ואם כן לא אפקה מרשות בעלים ומש"ה פטור מן הלוחות.

ואית דמפרי' לה להא סוגיא לחנווני הרגיל אללו ומסר לו בעל הבית כסר הפונדיון ושלח בשביל השמן והאיסר ולא שלח ביד בנו כי אם הלוחות בדה ובכך הסוגיא פשוטה: **והני מילי דקיני דמיה.** (ו) שדמיו קלוסים כגון רחיים של פלפלין ושאר כלים קטנים שדרכן לעולם לתת בפשוט פשוט. ובגדרים (לא:) מוקי לה להא דשמואל בתרעא חריפא ודבר שלוקחין קופלין עליו דאין הנאה למוכר בלקיחתו של זה דהרבה ימלא קופלין ומשום דהנאתו של לוקח היא הוה ליה הלוקח כשואל עליו ומיחייב באונסא ותניא התם בברייתא כוותיה דקתני נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר. ונראה בעיני דלאו דוקא נושא שכר דא"כ לא לחייב באונס אלא בגניבה ואבידה וטעמא משום דקייני דמיה וזבינא חריפא הוא הרי הוא בנטילה זו כמו לוקח גמור אי נמי כמו שואל שכל הנאה שלו בו: **אגבה אטמא.** הגביה ירך לקנותה ונראות אם שמנה היא או כחושה: **אכל לא קייני דמיה כו' לא גרסי': קרא.** דלעת: **שקול קרא.** לקנות: **אמר להן הרי הן מוקדשין לשמים.** לפי שלא היה יודע ממי ישאל מעותיו היה רואה לאסרן להם: **אין אדם מקדיש כו'.** דכי יקדיש אינם את ביתו כמיב (ויקרא מז). וה"ג כיון דקייני דמייהו זכו בהו כדשמואל: **ברשותא דמרייהו קיימי.** ויכול להקדישן דלא דמי (ו) לגזלן דאמרי' (ב"ק פח:) שאינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו דהכא לאו אדעתא למיגזל שקלינהו אלא לקנותן וכיון דלא קייני דמייהו לא סמכא דעתייהו דשמא ירלה למכרן ביותר ודעתן להחזירן ומש"ה ברשותא דמרייהו קיימי: **הלוקח ירק.** חבר מעם האדרן: **בירר והניח.** ולא גמר לקנות: **אינו חייב במעשר.** דהא אינו מתכוין אלא לברר היפות. אבל גמר לקנות נתחייב מיד לעשרו דמאי. ואם רולה לחזור ממקומו: **להחזירו א"א.** בלא הפרשת מעשר שכבר נתחייב במעשר ואין חבר מוליא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן (פסחים ט.): **ולעשרו א"א.** ואם"כ יחזירו למוכר שהרי מפחיתו בדמים שנתמעטו החבילה כדי מעשר: **מעשרן ונותן.** לוי ונותן לו דמי מעשר ומחזיר את המותר בעין: **אינו משום דגמר בלבו לקנות קנה ומעשר.** בתמיה אמאי הא אפילו אי קייני דמייהו יכול להחזירן וליהדרינהו וליפטר: **רב ספרא.** הוה קרי קריאת שמע ואמר ליה ההוא גברא הב לי עסקך בכך וכך מעות וסבר דמשום מיעוט דמים הוה אמיק ולא יעלה לו דמים מרובים ולאחר שקלא לו רלה לקבל אלא במיעוט מעות הלאשונות משום דגמר בלבו להקנותו בכך. וה"ג גבי מעבר כיון דירא שמים הוה כיון שגמר בלבו זכה במקח ותמיה (ח) במכר וכי מחזירו כחוב ומוכר לו דמי: **מתני' הסיטון.** הוא חנווני גדול שקונה הרבה יחד ומוכר לחנווניים קטנים: **סיטון.** חטין בלשון יון ומשום שקונה הרבה חטין ביחד קורא לו סיטון (ו): **מקנח מדותיו.** בשביל שנקבן בהן היין והשמן ונקרא לתוכן וממתעטות המלה. ובכלי הלח מוקי לה לקמן: **בעל הבית.** שאינו מוכר תדיר כסיטון די בפעם אחת בשנה שאינו נדבק בו כל כך: **חילוף הדברים.** סיטון פעם אחת בשנה דכיון שמוכר תדיר אין המשקה נקרא בתוכו אבל בעל הבית שאינו מוכר תדיר נקרא (ט) ומייבש המשקה בתוכו: **החנווני מקנח פעמים בשנה.** לפי שתדיר למכור יותר מסיטון ובעל הבית ואתאן לתמ"ק כך פירשו רבותינו. ולא נהירא דא"כ לא ס"ל הכי שהרי הלכה כרשב"ג במשנתנו (כתובות עז.) ועוד דקתמסיים הא רשב"ג מודה בחנווני אע"פ שמוכר תדיר דכיון שאינו חייב להטיף ג' טיפין נקרא בתוכו יותר: **וממחה.** מקנח כמו ומחה ה' דמעה מעל כל פניס (ישעיה כה): **משקלותיו.** אבני משקל ששוקל בהן דבר לח ובשר: **על כל משקל** (י) **ומשקל.** בכל פעם ופעם ששוקל בהן שנדבק בהן יותר מן המשקלות לפי שיש להן בית קיבול לריך לקנתן בכל פעם ופעם: **במה דברים אמורים.** קינוחין הללו בדבר לח כגון בשר ויין ושמן: **אבל בדבר יבש.** כגון פירות כמון ופלפלין אינו לריך לקנח שלא נדבק בהן מאומה:

עין משפט נר מצוה

קיב א מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבדה הל' יד סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסג סעיף ג:
קיג ב ג מיי' שם פ"ג הלכה טו סמג שם טוש"ע ח"מ ובי' קפה סעיף ב:
ד) וסי' שנט סעיף ה:
קיד ד ה מיי' פ"ד מהל' מכירה הל' יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף יא:
קטו ו מיי' שם [והל' יב שם] וסמג שם טוש"ע שם סעיף ז:
קטז ז מיי' פי"ו מהל' ערכין והקדש כא:
קיז ח מיי' שם הל' כה:
קיח ט י מיי' פ"ה מהל' מעשר הל' ל סמג עשין קלה [טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף לח]:
קיט כ ל מיי' פ"ח מהל' גניבה הל' יח סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' ולא סעיף ז:
קכ מ נ מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב:

תורה אור השלם

1 הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ:
תהלים טו ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובירר והניח ובירר והניח לפלגו כל היום: (ב) שם ולעשרו ל"א מפני שמפחיתן בדמים: (ג) רשב"ם ד"ה כגון וכו' דלא לדעת שיטלנה המנעו: (ד) ד"ה דמר סבר וכו' ליד בעלים. נ"ב ודמי לא לעלול דף לה ע"ב: (ה) ד"ה ורבי יהודה וכו' בהמפקיד אלא הא דאמר רבא. נ"ב כלומר דמלתוקי רבא לרבנן דמתמיהין דס"ל גזלן הוה ס"מ דס"ל לרבא גזלן הוה ואהדר לאוקמה מילתיה כרבנן דהלכתא כרבים וכ"פ רש"י כפ' המפקיד: (ו) ד"ה והני מילי דקיני דמייה שבבר קנה ופסק דמיו דקודם שנטלתן אי נמי שדמיו קלוסים כגון דמיים: (ז) ד"ה כרשותא דמרייהו וכו' דלא דמי לגזל ולא נתיאשו הבעלים דלמרינן שיכון: (ח) ד"ה רב ספרא וכו' ומתחייב במעשר וכו' מחזירו: (ט) ד"ה מילוף וכו' ומתייבש המשקה: (י) ד"ה על כל משקל בכל כ"ל ותיבת ומשקל נמחק: (כ) תוס' ד"ה מר וכו' ה"נ נימא הכי:

מוסף רש"י

הובא בעמוד הקודם

רבינו גרשום

מי דמי אימור דאמר רבה. אמאי חייב באחריותה כשהכישה משום דבעלי חיים היא דאינקטה נגרי ברייתא שהבריחה: כי האי גוונא. כשנטלה חנוני: מי אמר. רבה דנתחייב בה: ובשואל שלא מדעת שמדד בה לאחרים שלא מדעת בעל הצלוחית פליגי רבנן סברי שואל הוי ונתחייב באונסיה כל זמן שלא חזרה ביד לבעלה. ור' יהודה סבר שואל שלא מדעת גזלן הוי ואין לו דין שואל ופטור מן האונסין: והני מילי הוא דקיצי דמיה. שידע בכמה הוא נותנו ועל מנת כן הגביהו לקנותו באותן דמים אם יכשר בעיניו. ולהכי כי נאנס ברשות לוקח נאנס אבל אם לא קץ דמים קצובין היה נאנס ברשות מוכר. והני מילי הוא דבעי לה לכולה אטמא לקנות והיה יודע מה היו דמיה. אבל לא בעי לה כולה אלא חציה מאי דבעי מיניה חייב לשלומי: קארי. קישואין: והני מילי. דאינו מקדיש הוא דקיצי דמיה של כל אחת דכשהגבביה קנאה זה החוטבה. ואע"ג דלא נתנו דמים עדיין קנאום ולא היה יכול להקדישן שאינן שלו: אבל לא קיצי דמיה אע"ג דחטפה ברשותי' דמוכר קאי ומצי מקדיש: הלוקח ירק מן השוק. מן עם הארץ שחייב לעשר מעשר ירק מדרבנן. מדד חבילה אחת והניח אחת אפי' כל היום כולו שלא היה יודע עדיין איזה יקח לא קנה ולא נתחייב במעשר: גמר בלבו. ליקח אחת מהן אע"פ שלא הגביהה עדיין ושוב נמלך שאין צריך להם אעפ"כ קנה מעשה דחייב לעשר אותה חבילה: מה יעשה כיון שאין צריך להן. להחזירו אותה אגודה אצל שאר האגודות אי אפשר שכבר נתחייב במעשר משעה שגמר בלבו לקנות ואם מחזירו אצל האחרות יהיו טבל וחולין מעורבין ואסורין כולן. ולישרפן אי אפשר שאם יטול המעשר אותה אגודה מספיק המוכר שמפסידו בדמים כיצד יעשה בזה יעשר אותו שבירר ויתן לו למוכר דמי מה ששוה המעשר שנטל ויחזיר לו

מוסרות הש"ם

ה) ב"מ נ:; ב) [שבת קיח: ע"ז], ג) ב"מ מא. מג.; ד) מכות כד., ה) [ויקרא ה], ו) [ב"מ מג:], ז) ומנחות ב"מ מח. ד"ה נמנה לפטיון פי' דפטיון הוא מוכר דבר לח דהייגו יין ושמן והרמב"ם (בפ"ב דהמלי מ"ד) פי' פיטון הוא המוכר מאכלים רבים במדה גסה.

מוסף תוספות

א. שכיון שמותרין לזרים ומעשר דמאי ספיקא הוי וספק ממון א"צ לתנם ללוי ולעני הלכך מעשרן ומחזירן למוכר. ותרומה גדולה א"צ להפריש מדמאי דעמי הארץ מפרישין תרומה גדולה. רבינו יונה.

פי' רשב"ם העקרי

דבור **כגון שנטלה למוד בה כו'** לימא כל הדבור ומתמה הדבור **וכדרבה.** דלמרינן בגלו מלאיות [ב"מ נ.] גבי הבאת אבדה פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם הא כילד זקן ואינה לפי כבודו פטור ואמר רבה [שם:] הכישה אותו זקן אע"פ שאינה לפי כבודו נתחייב בה להביאה ליד הבעלים ואם אבדה אבדה לו הואיל והכנים עצמו בטמירתה ה"ל כיון שבאה לידו חייב משום הבאת אבדה ואי משום דאבדה מדעת אין אדם חייב בהבאתה הני מילי כי לא נגע בה אבל נטלה חייב דומיא דזקן ואינה לפי כבודו דפטור וכי הכישה חייב משום דהכראה עצמו בטמירתה ואבדה מהגבמתו. גם זה הגיה רב' מנ' כב'. והשתא אתיא פיפא שפיר דמודים חכמים הכא דלא נטלה חנוני כלל אלא מדד לאותה כשהיא ביד תיגוק פטור: **אימור דאמר רבה כו'.** ה"ל הוה מלי למיפרך כדלעיל [פז:] לימא רבה תנאי היא אלא דעדיפא מינה פריך: **דתנקטה ניגרי ברייתא.** הלקיחה פסיונית חילוניות שהרי בע"מ היא והכריחה ואבדה בידים: **כגון שנטלה.** מיד תיגוק לגמוד בה אלא לגורך תיגוק אלא לגמוד בה לאחרים מה שהוא מוכר להם דהוה ליה כשואל שלא מדעת בעל הלוחות: **דרבנן סברי גזלן הוי.** וקניה לנתחייב בה עד שיביא ליד הבעלים עצמן דבעינן הבאה מעליתא כדכתיב [ויקרא ה] והשיב את הגזלה והשבה ליד תיגוק אין זו השבה אלא איבוד וכי תתן בהגזל ומאכיל [ב"ק קיח.] הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב בתחריותו כיון שלא החזירו בידיעת הבעלים דהייגו החזירו לעדר ולא לבעלים ה"ל בעינן דעת בעלים וכשהחזירו לתיגוק לא ידעי הבעלים: **ור' יהודה סבר דיגו כשואל.** ויחזיר למקום שהשאילוהו וליו והלכך משהחזיר' לתיגוק פטור. והא דאמרי' בשלהי המפקיד [ויקרא ה] מנ:] הא דאמר רבא שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי היינו הכא. ופיפא הכי קתני ומודים חכמים לר' יהודה שאם לא נטלה לא יהא נמוד בתוך לאחרים ולא תיגוקא מרשות הבעלים אע"פ שנטלה לגמוד בה לתיגוק הכי הוא כאילו נלוחות ביד תיגוק דהא לא אפקה מרשות בעלים ופטור מן הלוחות: **שואל הוי.** דיגו כשואל ומיהו איקומיה מיהא אלא דלא גרע משולה יד בפקדון ואמר: **והכ"מ דקיני דמיה.** שכבר קנה ופסק דמיס קודם שנטלו א"ל כגון בלאיסר קטנים לעולם בלאיסר אינו מוכר בלאיסר אלא בפרשת מעשרות לחזקה כל הפרשת מעשרות לחזקה על מכר שלון שנתנו [ב"מ נ.] **ונעשרו אי אפשר.** לכתמיה בתמעשר: **מעשרן.** ומאן נלוי ולעניים ונותן לו דמי מעשר וגם ממחיר את המותר בעין: **אינו משום דגמר בלבו קנה ומעשר.** בתמיה ואמאי הא אפילו אי קייני דמייהו יכול להחזירן ולהדרינהו ולפטר: **רב הושעיא.** הוה קרי קריאת שמע ואמר ליה ההוא גברא הב לי עסקך בכך וכך מעות וסבר דמשום מיעוט דמים הוה אמיק ולא יעלה לו דמים מרובים ולאחר שקלא לו רלה לקבל אלא במיעוט מעות הראשונות משום דגמר בלבו להקנותו בכך. וה"ג גבי מעבר כיון דירא שמים הוה כיון שגמר בלבו זכה במקח ותמיה (ח) במכר וכי מחזירו כחוב ומוכר לו דמי: **מתני' הסיטון.** הוא חנווני גדול שקונה הרבה יחד ומוכר לחנווניים קטנים: **סיטון.** חטין בלשון יון ומשום שקונה הרבה חטין ביחד קורא לו סיטון (ו): **מקנח מדותיו.** בשביל שנקבן בהן היין והשמן ונקרא לתוכן וממתעטות המלה. ובכלי הלח מוקי לה לקמן: **בעל הבית.** שאינו מוכר תדיר כסיטון די בפעם אחת בשנה שאינו נדבק בו כל כך: **חילוף הדברים.** סיטון פעם אחת בשנה דכיון שמוכר תדיר אין המשקה נקרא בתוכו אבל בעל הבית שאינו מוכר תדיר נקרא (ט) ומייבש המשקה בתוכו: **החנווני מקנח פעמים בשנה.** לפי שתדיר למכור יותר מסיטון ובעל הבית ואתאן לתמ"ק כך פירשו רבותינו. ולא נהירא דא"כ לא ס"ל הכי שהרי הלכה כרשב"ג במשנתנו (כתובות עז.) ועוד דקתמסיים הא רשב"ג מודה בחנווני אע"פ שמוכר תדיר דכיון שאינו חייב להטיף ג' טיפין נקרא בתוכו יותר: **וממחה.** מקנח כמו ומחה ה' דמעה מעל כל פניס (ישעיה כה): **משקלותיו.** אבני משקל ששוקל בהן דבר לח ובשר: **על כל משקל** (י) **ומשקל.** בכל פעם ופעם ששוקל בהן שנדבק בהן יותר מן המשקלות לפי שיש להן בית קיבול לריך לקנתן בכל פעם ופעם: **במה דברים אמורים.** קינוחין הללו בדבר לח כגון בשר ויין ושמן: **אבל בדבר יבש.** כגון פירות כמון ופלפלין אינו לריך לקנח שלא נדבק בהן מאומה:

עין משפט נר מצוה

ו) [ב"מ נ:], ז) [שבת קיח: ע"ז], ח) מכות כד., ט) [ויקרא ה], י) [ב"מ מג:], יא) ומנחות ב"מ מח. ד"ה נמנה לפטיון פי' דפטיון הוא מוכר דבר לח דהייגו יין ושמן והרמב"ם (בפ"ב דהמלי מ"ד) פי' פיטון הוא המוכר מאכלים רבים במדה גסה.

מוסף תוספות

א. שכיון שמותרין לזרים ומעשר דמאי ספיקא הוי וספק ממון א"צ לתנם ללוי ולעני הלכך מעשרן ומחזירן למוכר. ותרומה גדולה א"צ להפריש מדמאי דעמי הארץ מפרישין תרומה גדולה. רבינו יונה.

פי' רשב"ם העקרי

דבור **כגון שנטלה למוד בה כו'** לימא כל הדבור ומתמה הדבור **וכדרבה.** דלמרינן בגלו מלאיות [ב"מ נ.] גבי הבאת אבדה פעמים שאתה מתעלם ופעמים שאי אתה מתעלם הא כילד זקן ואינה לפי כבודו פטור ואמר רבה [שם:] הכישה אותו זקן אע"פ שאינה לפי כבודו נתחייב בה להביאה ליד הבעלים ואם אבדה אבדה לו הואיל והכנים עצמו בטמירתה ה"ל כיון שבאה לידו חייב משום הבאת אבדה ואי משום דאבדה מדעת אין אדם חייב בהבאתה הני מילי כי לא נגע בה אבל נטלה חייב דומיא דזקן ואינה לפי כבודו דפטור וכי הכישה חייב משום דהכראה עצמו בטמירתה ואבדה מהגבמתו. גם זה הגיה רב' מנ' כב'. והשתא אתיא פיפא שפיר דמודים חכמים הכא דלא נטלה חנוני כלל אלא מדד לאותה כשהיא ביד תיגוק פטור: **אימור דאמר רבה כו'.** ה"ל הוה מלי למיפרך כדלעיל [פז:] לימא רבה תנאי היא אלא דעדיפא מינה פריך: **דתנקטה ניגרי ברייתא.** הלקיחה פסיונית חילוניות שהרי בע"מ היא והכריחה ואבדה בידים: **כגון שנטלה.** מיד תיגוק לגמוד בה לאחרים מה שהוא מוכר להם דהוה ליה כשואל שלא מדעת בעל הלוחות: **דרבנן סברי גזלן הוי.** וקניה לנתחייב בה עד שיביא ליד הבעלים עצמן דבעינן הבאה מעליתא כדכתיב [ויקרא ה] והשיב את הגזלה והשבה ליד תיגוק אין זו השבה אלא איבוד וכי תתן בהגזל ומאכיל [ב"ק קיח.] הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב בתחריותו כיון שלא החזירו בידיעת הבעלים דהייגו החזירו לעדר ולא לבעלים ה"ל בעינן דעת בעלים וכשהחזירו לתיגוק לא ידעי הבעלים: **ור' יהודה סבר דיגו כשואל.** ויחזיר למקום שהשאילוהו וליו והלכך משהחזיר' לתיגוק פטור. והא דאמרי' בשלהי המפקיד [ויקרא ה] מנ:] הא דאמר רבא שואל שלא מדעת לרבנן גזלן הוי היינו הכא. ופיפא הכי קתני ומודים חכמים לר' יהודה שאם לא נטלה לא יהא נמוד בתוך לאחרים ולא תיגוקא מרשות הבעלים אע"פ שנטלה לגמוד בה לתיגוק הכי הוא כאילו נלוחות ביד תיגוק דהא לא אפקה מרשות בעלים ופטור מן הלוחות: **שואל הוי.** דיגו כשואל ומיהו איקומיה מיהא אלא דלא גרע משולה יד בפקדון ואמר: **והכ"מ דקיני דמיה.** שכבר קנה ופסק דמיס קודם שנטלו א"ל כגון בלאיסר קטנים לעולם בלאיסר אינו מוכר בלאיסר אלא בפרשת מעשרות לחזקה כל הפרשת מעשרות לחזקה על מכר שלון שנתנו [ב"מ נ.] **ונעשרו אי אפשר.** לכתמיה בתמעשר: **מעשרן.** ומאן נלוי ולעניים ונותן לו דמי מעשר וגם ממחיר את המותר בעין: **אינו משום דגמר בלבו קנה ומעשר.** בתמיה ואמאי הא אפילו אי קייני דמייהו יכול להחזירן ולהדרינהו ולפטר: **רב הושעיא.** הוה קרי קריאת שמע ואמר ליה ההוא גברא הב לי עסקך בכך וכך מעות וסבר דמשום מיעוט דמים הוה אמיק ולא יעלה לו דמים מרובים ולאחר שקלא לו רלה לקבל אלא במיעוט מעות הראשונות משום דגמר בלבו להקנותו בכך. וה"ג גבי מעבר כיון דירא שמים הוה כיון שגמר בלבו זכה במקח ותמיה (ח) במכר וכי מחזירו כחוב ומוכר לו דמי: **מתני' הסיטון.** הוא חנווני גדול שקונה הרבה יחד ומוכר לחנווניים קטנים: **סיטון.** חטין בלשון יון ומשום שקונה הרבה חטין ביחד קורא לו סיטון (ו): **מקנח מדותיו.** בשביל שנקבן בהן היין והשמן ונקרא לתוכן וממתעטות המלה. ובכלי הלח מוקי לה לקמן: **בעל הבית.** שאינו מוכר תדיר כסיטון די בפעם אחת בשנה שאינו נדבק בו כל כך: **חילוף הדברים.** סיטון פעם אחת בשנה דכיון שמוכר תדיר אין המשקה נקרא בתוכו אבל בעל הבית שאינו מוכר תדיר נקרא (ט) ומייבש המשקה בתוכו: **החנווני מקנח פעמים בשנה.** לפי שתדיר למכור יותר מסיטון ובעל הבית ואתאן לתמ"ק כך פירשו רבותינו. ולא נהירא דא"כ לא ס"ל הכי שהרי הלכה כרשב"ג במשנתנו (כתובות עז.) ועוד דקתמסיים הא רשב"ג מודה בחנווני אע"פ שמוכר תדיר דכיון שאינו חייב להטיף ג' טיפין נקרא בתוכו יותר: **וממחה.** מקנח כמו ומחה ה' דמעה מעל כל פניס (ישעיה כה): **משקלותיו.** אבני משקל ששוקל בהן דבר לח ובשר: **על כל משקל** (י) **ומשקל.** בכל פעם ופעם ששוקל בהן שנדבק בהן יותר מן המשקלות לפי שיש להן בית קיבול לריך לקנתן בכל פעם ופעם: **במה דברים אמורים.** קינוחין הללו בדבר לח כגון בשר ויין ושמן: **אבל בדבר יבש.** כגון פירות כמון ופלפלין אינו לריך לקנח שלא נדבק בהן מאומה:

תורה אור השלם

1 הוֹלֵךְ תָּמִים וּפֹעֵל צֶדֶק וְדֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ:
תהלים טו ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובירר והניח ובירר והניח לפלגו כל היום: (ב) שם ולעשרו ל"א מפני שמפחיתן בדמים: (ג) רשב"ם ד"ה כגון וכו' דלא לדעת שיטלנה המנעו: (ד) ד"ה דמר סבר וכו' ליד בעלים. נ"ב ודמי לא לעלול דף לה ע"ב: (ה) ד"ה ורבי יהודה וכו' בהמפקיד אלא הא דאמר רבא. נ"ב כלומר דמלתוקי רבא לרבנן דמתמיהין דס"ל גזלן הוה ס"מ דס"ל לרבא גזלן הוה ואהדר לאוקמה מילתיה כרבנן דהלכתא כרבים וכ"פ רש"י כפ' המפקיד: (ו) ד"ה והני מילי דקיני דמייה שבבר קנה ופסק דמיו דקודם שנטלתן אי נמי שדמיו קלוסים כגון דמיים: (ז) ד"ה כרשותא דמרייהו וכו' דלא דמי לגזל ולא נתיאשו הבעלים דלמרינן שיכון: (ח) ד"ה רב ספרא וכו' ומתחייב במעשר וכו' מחזירו: (ט) ד"ה מילוף וכו' ומתחייב המשקה: (י) ד"ה על כל משקל בכל כ"ל ותיבת ומשקל נמחק: (כ) תוס' ד"ה מר וכו' ה"נ נימא הכי:

מוסף רש"י

הובא בעמוד הקודם

רבינו גרשום

מי דמי אימור דאמר רבה. אמאי חייב באחריותה כשהכישה משום דבעלי חיים היא דאינקטה נגרי ברייתא שהבריחה: כי האי גוונא. כשנטלה חנוני: מי אמר. רבה דנתחייב בה: ובשואל שלא מדעת שמדד בה לאחרים שלא מדעת בעל הצלוחית פליגי רבנן סברי שואל הוי ונתחייב באונסיה כל זמן שלא חזרה ביד לבעלה. ור' יהודה סבר שואל שלא מדעת גזלן הוי ואין לו דין שואל ופטור מן האונסין: והני מילי הוא דקיצי דמיה. שידע בכמה הוא נותנו ועל מנת כן הגביהו לקנותו באותן דמים אם יכשר בעיניו. ולהכי כי נאנס ברשות לוקח נאנס אבל אם לא קץ דמים קצובין היה נאנס ברשות מוכר. והני מילי הוא דבעי לה לכולה אטמא לקנות והיה יודע מה היו דמיה. אבל לא בעי לה כולה אלא חציה מאי דבעי מיניה חייב לשלומי: קארי. קישואין: והני מילי. דאינו מקדיש הוא דקיצי דמיה של כל אחת דכשהגבביה קנאה זה החוטבה. ואע"ג דלא נתנו דמים עדיין קנאום ולא היה יכול להקדישן שאינן שלו: אבל לא קיצי דמיה אע"ג דחטפה ברשותי' דמוכר קאי ומצי מקדיש: הלוקח ירק מן השוק. מן עם הארץ שחייב לעשר מעשר ירק מדרבנן. מדד חבילה אחת והניח אחת אפי' כל היום כולו שלא היה יודע עדיין איזה יקח לא קנה ולא נתחייב במעשר: גמר בלבו. ליקח אחת מהן אע"פ שלא הגביהה עדיין ושוב נמלך שאין צריך להם אעפ"כ קנה מעשה דחייב לעשר אותה חבילה: מה יעשה כיון שאין צריך להן. להחזירו אותה אגודה אצל שאר האגודות אי אפשר שכבר נתחייב במעשר משעה שגמר בלבו לקנות ואם מחזירו אצל האחרות יהיו טבל וחולין מעורבין ואסורין כולן. ולישרפן אי אפשר שאם יטול המעשר אותה אגודה מספיק המוכר שמפסידו בדמים כיצד יעשה בזה יעשר אותו שבירר ויתן לו למוכר דמי מה ששוה המעשר שנטל ויחזיר לו

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.